

Wprowadzenie

Monografia „TRZECIA ZMIANA. Andragogiczne rozważania na temat projektu @ktywny Senior” jest poświęcona wieloaspektowej edukacji osób starszych, tym cenniejsza, że oparta na doświadczeniach. Stanowi ona nie tylko przykład dobrych praktyk, ale także cechuje się naukowym podejściem do prezentowanych treści. Do powstania publikacji przyczynili się przedstawiciele różnych środowisk i grup społecznych, między innymi pracownicy i doktoranci wrocławskich uczelni wyższych (Uniwersytetu Wrocławskiego, Akademii Wychowania Fizycznego oraz Akademii Medycznej), pracownicy dolnośląskich organizacji pozarządowych, a przede wszystkim Seniorzy zaangażowani w projekt. To właśnie tym ostatnim przypisać należy autorstwo tytułu „TRZECIA ZMIANA”, który symbolizować ma osoby starsze, trzecie pokolenie, a także nastanie czasu aktywnego udziału Seniorów w życiu społecznym.

Książka została tematycznie podzielona na cztery części: I. *Wokół aktywizacji seniorów*, II. *Edukacja informatyczna seniorów*, III. *Edukacja zdrowotna seniorów*, IV. *Projektowa działalność prosenioralna*.

Część pierwszą otwiera artykuł dr Walentyny Wnuk poświęcony wielowymiarowemu zagadnieniu aktywności seniorów. Autorka – doktor nauk humanistycznych, twórcza i wieloletni kierownik Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Wrocławskim, której doświadczenia nie można przecenić – swoje rozważania kieruje ku możliwościom i ograniczeniom aktywności seniorów na Dolnym Śląsku, a swoje wnioski popiera przeprowadzonymi badaniami naukowymi. Kontynuację tego wątku stanowi artykuł mgr Joanny Ryłko poświęcony komunikacji grupowej wśród seniorów. J. Ryłko, jako uczestniczka projektu @ktywny Senior, prowadziła warsztaty a wraz z nimi badania, które zaowocowały obroną pracy magisterskiej. Wyniki owych badań zdecydowała się zaprezentować jako przykład połączenia dobrej praktyki i naukowego podejścia. Charakter dobrej praktyki ma również opis warsztatów *Uczenie się z życia i z własnej biografii*, zaprezentowany przez doktorantkę z Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego Magdalenę Wnuk-Olenicz. Dzięki szczegółowemu opisowi przeprowadzonych zajęć, dodatkowo wzbogaconego konspektami i materiałami wykorzystywanymi podczas warsztatów, wraz z seniorami wkraczamy w ich wspomnieniowy świat. Jeszcze dalsze wycieczki oferuje artykuł Grzegorza Mendyki – wybitnego specjalisty z zakresu genealogii, który w trakcie trwania projektu zabrał Seniorów w familijną przeszłość, jednocześnie

uczac, w jaki sposób w oparciu o poszukiwanie rodzinnych korzeni budować więzi międzypokoleniowe. Część pierwszą kończy tekst traktujący o edukacji językowej seniorów napisany w oparciu o doświadczenia płynące z kursów języka angielskiego przez inżyniera Marka Gulanowskiego. Autor opisuje specyfikę uczenia się osób starszych, zastosowaną przez siebie metodykę oraz formy i treści nauczania. Jednocześnie wskazuje obszary, w których podczas kursów dla seniorów lektor powinien wykazać się nie tylko kompetencjami filologicznymi, ale również komunikacyjnymi.

Część druga – poświęconą edukacji informatycznej seniorów – stanowią trzy rozbudowane artykuły. W pierwszym z nich dr Ewa Jurczyk-Romanowska – adiunkt w Instytucie Pedagogiki, prezes Stowarzyszenia AVEC współtworzącego projekt *@ktywny Senior*, a jednocześnie redaktor przedstawianej publikacji – zaprezentowała analizę procesu motywacyjnego seniorów skutkującego podjęciem szkoleń komputerowych. Prowadząc badania przed i w trakcie trwania kursu, opisała nie tylko motywacje osób starszych, ale także ich oczekiwania i postulaty. W dalszej kolejności mgr Joanna Golonka – doktorantka w Instytucie Pedagogiki – opisuje warunki organizacji kursów komputerowych dla początkujących skierowanych do starszych odbiorców. Prezentowane doświadczenia są tym cenniejsze, gdyż autorka w projekcie *@ktywny Senior* zajmowała się właśnie merytorycznym przygotowaniem pierwszego etapu szkoleń. Kontynuacją – kursami dla zaawansowanych i inicjacją w świat Internetu zajął się mgr Jacek Gulanowski – również doktorant w Instytucie Pedagogiki. W swojej publikacji wiele miejsca poświęcił korzyściom i zagrożeniom płynącym z wirtualnego wymiaru, ale równie cenna jest charakterystyka nowej, otwierającej się przed seniorami rzeczywistości. Oba artykuły zostały wzbogacone zrealizowanym programem szkoleń oraz przykładowymi konspektami zajęć opracowanymi przez instruktorów kursów, będących jednocześnie autorami części drugiej przedstawianej publikacji.

Część trzecia z kolei poświęcona została edukacji zdrowotnej seniorów. Stanowi ona płynne przejście od paradygmatu medycznego prezentowanego przez lekarzy medycyny: Jacka Stankowskiego – opisującego w sposób przystępny, wręcz populamonaukowy dolegliwości wieku dojrzałego oraz Anny Żyszczyńskiej, która z kolei referuje przebieg badań medycznych wykonywanych przed rozpoczęciem oraz w trakcie trwania projektu *@ktywny Senior*. Przechodząc do kolejnych tekstów, obserwujemy swoiste wypieranie podejścia medycznego przez orientację humanistyczną, a pomiędzy nimi uplasował się artykuł dotyczący aktywności fizycznej w profilaktyce i leczeniu chorób wieku podeszłego, przygotowany przez zespół reprezentujący Akademię Wychowania Fizycznego: dr Iwonę Krysiak-Zielonkę oraz mgr Justynę Mazurek. Z kolei inni reprezentanci AWF – dr Marta Koszczyk i mgr Łukasz Koper – twórcy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w ich macierzystej uczelni – zajmują się przekonaniem o zdrowotności seniorów w korelacji ze stylem ich życia. W swoim tekście zajmują się filozofią zdrowia, holistycznym podejściem do edukacji zdrowotnej osób starszych. Część piątą zamyka artykuł dr Małgorzaty Synowiec-Piłat, która opisuje aktywność ludzi starszych w kontekście promocji zdro-

wia, opierając się w swej analizie na opisie rzeczywistości polskiej i przykładowych praktykach innych państw.

Ostatnia część wprowadza czytelnika w nieco inny klimat, zajmując się analizą możliwości zorganizowania innych projektów, w których beneficjentami byłiby seniorzy, a także analizując zalety, ale również słabe punkty zorganizowanego przedsięwzięcia, jakim był projekt *@ktywny Senior*. Przeglądem i systematyką unijnych źródeł finansowania projektów prosenioralnych zajęły się dr Ewa Jurczyk-Romanowska – tym razem reprezentując swoją pierwotną dyscyplinę naukową, jaką jest prawo – oraz mgr Natalia Romanowska wieloletni praktyk w zakresie pozyskiwania dotacji w ramach PO IG oraz PO KL. W dalszej kolejności wyniki swoich badań i wnioski płynące z analiz prezentują mgr Anna Dobrzycka, która wnikliwie przyglądnęła się założeniom finansowym oraz budżetowi projektu *@ktywny Senior*, oraz mgr Aneta Bressa zajmująca się problematyką ryzyka w przedmiotowym projekcie. Podjęcie obu tematów wydaje się być niezwykle istotne z perspektywy tzw. dobrych praktyk, bowiem opracowanie ich stanowiło najslabszy element przedsięwzięcia. Obie autorki nie tylko poddają krytyce słabe punkty, lecz – co istotniejsze – podają szereg propozycji poprawy, możliwych do przetestowania w kolejnych działaniach na rzecz osób starszych. Część czwartą, a jednocześnie całą książkę, zamyka raport kierownika projektu *@ktywny Senior* – Mariana Ferenca, będący sprawozdaniem z podjętych w ramach przedsięwzięcia działań.

Przygotowując niniejszą publikację, starano się położyć równy nacisk na naukowy wymiar prowadzonych badań i sporządzanych doniesień, a także na ukazanie praktycznego charakteru zrealizowanego projektu. Dlatego też do każdej z części dołączone zostały wybrane konspekty zajęć nadające się do dalszego zastosowania w edukacji osób starszych, mające za zadanie inspirować do szeroko rozumianych działań edukacyjnych z udziałem seniorów.

Chcąc nadać opisowi zrealizowanego projektu *@ktywny Senior* bardziej rzeczowy, konkretny i identyfikowalny wymiar – w publikacji przedstawiono również fotografie oraz notki biograficzne twórców i wykonawców przedsięwzięcia, będących jednocześnie autorami poszczególnych tekstów niniejszego opracowania. Zdjęcia stanowią również graficzne zakończenie pierwszych trzech części jako dowód na to, iż organizowanie podobnych projektów jest nie tylko możliwym, ale i dającym niesłychaną satysfakcję przedsięwzięciem.

Ewa Jurczyk-Romanowska